N. 77.

KURYER LITEWSKI

w WILNIE dnia 28 Września V. S. ROKU 1807

S. PETERSBURG VS. d. 17 Września. Leibgwardyi Preobrażeńskiey Kapitan Czychanow otrzymał rangę Półkownika. Półkownik Masłow został kommendantem Muromskiego półku muszkietyerów. Umarły z ran Półkownik Markonika wymazuie się z rang listy. Leibgwardyi konney Rotmistrz Sperberg będzie Adiutantem Cesarzewicza W X Konstantyna. Zasiadaiący w Kantorze lekarskiey stanu konsyliarz Antonow uwalnia się od służby 50 letniey z pensyą całey gaży. Córka GL. Anrep, który życie swoie za oczyznę ofiarował walcząc z Francuzami, przyięta do dworu Jey Jmperatorskiey Mości. Ober Szenk dworu Zagrażski uwalnia się od obowiązku; mieysce iego zastąpi aktualny tayny konsyliarz Graf Rumiańcow. Kollescy konsyliarze Keresturi, Politkowski, Prokopowicz, i Rektor Uniwersytetu Charkowskiego Professor Rizski w nadgrodę zasług otrzymali order S. Anny 2 klassy.

ALTONA d. 17 Września. Ogłoszone są u nas warunki następuiące kapitulacyi d. 7 podpisaney przez GM Waltersdorf, Kontr Admirała Lutke, i Generał Adiutanta Kirchhoff z strony Duńskiey, umocowanych przez G. Peymann na wyższego kommendanta w Coppenhadze i całey Zelandyi; z drugiey przez GM Wellesley, Kapitana Popham, Półkownika Murray z Angielskiey strony umocowanych od Admirała Gambier i Lorda Catchart naywyższych wodzów flotty i woysk Jerzego 3 na morzach północnych.

1. Jak tylko kapitulacya będzie podpisana, woysko Angielskie natychmiast obeymie cytadellę i twierdze Coppenhagi.

2. Równym sposobem dywizya woysk Angielskich osadzi port stolicy Królestwa Duńskiego.

3. Okręta liniowe, fregaty, korwety, szalupy, wszystkie inne statki woienne do Króla Duńskiego należące, ze wszelkiemi potrzebami do ich uzbroienia służącemi, iak opisano będzie, obeymą Oficyerowie Angielscy przez Admirała Gambier i Lorda Catchart wyznaczeni, iakoteż wszystkie magazyny i morskie zbroiownie w porcie Coppenhagi znalezione.

4. Statkom przewozowym i woiennym Anglików będzie wolno zawiiać do portu Coppenhagskiego, ile razy każe potrzeba, gdy zechcą zabierać woysko na ląd wsadzone, czyli też morskie ammunicye lub inne potrzeby okrętowe.

5. Gdy wszystkie statki woienne Duńskiey korony będą zabrane z portu przez Anglikow, co nastąpić powinno w 6 tygodniach, albo prędzey ieżeli można, wraz twierdze Coppenhagi oddane być maią na powrót woysku Duńskiemu w tym stanie iak dziś są obięte przez zwycięzców, równym sposobem w 6 tygodniach Anglicy ustąpić powinni z całey wyspy Zelandyi.

6. Od momentu podpisania i potwierdzenia przez wodzów naywyższych z obustron kapitulacyi teraznieyszey, ustać maią zupełnie kroki nieprzyiacielskie między woyskami Angielskiemi i Duńskiemi lądem i morzem w Coppenhadze i całey Zelandyi.

7. Żaden człowiek prześladowany być nie ma za przypadki zdarzone pod czas woyny zakończoney; wszelka własność Duńczyków publiczna i prywatna zostanie od Anglików nietkniętą, wyiowszy samą tylko flottę koronną i zbroiownie morskie w artykule 3 ustąpione Jerzemu 3. Urzędnicy woyskowi i cywilni Duńscy w całey Zelandyi zostaną na mieyscu swoiém i obowiązki przyięte pełnić będą bez przeszkody; owszem wodzowie obustronni starać się usilnie zechcą, ażeby zgoda, iedność, i dobre porozumienie między dwóma narodami zachowane i utrzymane były.

8. Jeńce z obustron poymani w czasie woyny zakończoney maią być natychmiast puszczeni na wolność wzaiemnie bez zamiany, i w całym ich ogóle; Oficyerowie poymani którzy dali słowo honoru nieprzyiacielowi, od tey obietnicy są wolnemi.

9. Wszelkie towary, kapitały, własność Angielskich obywatelów na początku woyny teraznieyszey zatrzymana, sekwestrem obięta ma być im przywrócona. Wszystkie zaś tey kapitulacyi warunki od wodzów naywyższych potwierdzone dziś ieszcze zamienione być powinny o południu. Dan w Coppenhadze d. 7 września r. 1807. Waltersdorf, Lutke, Kirchhoff, Wellesley, Popham, Murray.

Kapitulacyą o godzinie wyznaczoney potwierdzili Admirał Gambier i Lord Catchart w główney kwaterze Hellerup: to samo bez wątpienia uczynić musiał G. Peymann. Lecz słychać że rząd Duński uznać iey nie chce, i przeto miał rozkazać w Kiel znayduiący się następca tronu, ażeby wszelka komunikacya między Jutlandyą, Sleswickiem, Holsztynem, Norwegią Fionią, innemi Królestwa wyspami a Zelandyą przerwana została do niezamierzonego czasu.

HAMBURG d. 17 Września. Ponieważ Coppenhaga i cała wyspa Zelandya od d. 13 sierpnia do 7 września woyskiem Angielskiém i flottami niezliczonemi opasane i zamknięte były, nie mieliśmy ztamtąd żadnych wiadomości prawie; a ieśli iaką odebrano podczas trwaiącey woyny, ta w poźnieyszym czasie pokazała się mniey dokładną. Mówiono np. że Generałowie Castenskiold Waltersdorf, Oxholm liczyli 20 tysięcy zbroynego ludu;

i pomoc dać chcieli oblężoney stolicy. Rzecz pewna, że mała wyspa Zelandya tak wielu mieszkańców nie mogła wysłać do obozu, żadnych nie odbieraiąc posiłków. G. Waltersdorf był w mieście i kapitulacyą podpisywał. Oxholm był naczelnikiem pospolitego ruszenia, które przed opasaniem zamkneło się w Coppenhadze. Sam więc tylko znaydował się w polu Castenskiold z kilko półkami iazdy i garstką milicyi, co wszystko po zakończoném oblężeniu musiał uprowadzać na inne wyspy, lub w pozostałych twierdzach Zelandyi rozrzucić.

Bombardowanie zaczeli Anglicy d. 2 wieczorem; trwało pierwsze godzin 11; drugie zaczęte d. 3 wieczorem przeciągneło się godzin 10; trzecie d. 4 wieczorem zaczęte skończyło się rano d. 5, gdy G. Peymann prosił o ugodę. Przez cały dzień 5 i 6 trwała negocyacya, ledwie d. 7 skończona. tak więc strzelali Anglicy mało więcey nad godzin 30, w tak krótkim przeciągu czasu nie podobno im było, zwłaszcza miernie liczną artylleryą maiącym, wrzucić do Coppenhagi bomb 20 tysięcy, nawet nie padło 9 tysięcy, iak pożniey mówiono. To samo rozumieć trzeba o liczbie spalonych domów i zburzonych w mieście; według dzisieyszey powieści iuż nie 800, lecz 300 ledwie iest uszkodzonych. Zapalona wieża Kościoła PM. naywiększy pożar sprawić miała między Wester i bramą północną.

G. Peymann w nogę postrzelony został kulą karabinową podczas wycieczki zrobioney d. 31 sierpnia; nie słyszemy iednak żeby w tey albo kilku innych wiele krwi przelano; nawet liczbę ludzi mniey lub więcey ranionych w Coppenhadze podaią ledwie do 700 osob. Angielscy wodzowie przestaiąc na osadzeniu cytadeli i portu, żadnemu żołnierzowi nie pozwalaią wchodzić do miasta; więc obywatele są bezpieczni i spokoyni; tylko z kupców niektórzy płacić przestaią, których sklepy spalone zostały, czyliteż doznali sami zawodu w okolicznośći tak nagłey. Flotty zabraney Duńczykom w porcie listę poda rządowi swoiemu Admirał Gambier; tey strata nayboleśnieyszą iest narodowi. Poseł Jackson przyrzekał wprawdzie powrót wszystkich statkow po skończoney woynie, lecz ten miał nastąpić, gdyby dobrowolnie były wydane; dziś Brytannia W. może poczytać one za prawą zdobycz; iakoż o powrócie wzmianki nie uczyniono w kapitulacyi. Lepiey więc było spalić, ieśli był taki rozkaz dany G. Peymann od następcy tronu, niż wydawać nieprzyiaciołom bez nadziei odzyskania.

Zarzucaią niektórzy, że krótko broniła się Coppenhaga, pamiętaiąc iak długi odpor dawała Szwedom r. 1658, chociaż nagle napadniona przez Karola Gustawa, który dla tego tylko umyślił wziąć stolicę, że nie spodziewał się znaleść trudności żadney w przedsięwzięciu zwycięzca, i nie rozumiał ażeby niedawno zwyciężeni Duńczycy wiernie dochowali przyięte traktatem obowiązki. G. Peymann wymówić się może przed rządem swoim i narodem, że gotowości nie miał do obrony, mało regularnego żołnierza w mieście, do którego zbiegły się tłumy mieszkańców Zelandyi rozmaitey płci i wieku, zdolne raczey sprawić zamieszanie i trwogę, a wrzaskiem płaczliwym oręż z rąk wytrącić gorliwym obrońcom, niż przyłożyć się do odparcia nieprzyiacioł.

Nie wiadomo co w tak złym razie uczyni Królewicz Fryderyk; to pewna że Minister Bernstorf przybyły do miasta naszego miewa częste rozmowy z Marszałkiem Bernadotte. Podziśdzień mieliśmy na załodze Francuzów i zprzymierzeców 10 t. teraz liczbę ich pomnożono do 15 t. Dotąd żaden obcy żołnierz nie wkroczył do państw Duńskich, cożkolwiek o tém za granicą mówiono; trudno iednak nie widzieć, że słaba obrona Coppenhagi, i prędsze nad mniemanie i nadzieię poddanie warownego miasta, może dać pozorną przyczynę Francuzom handel i żeglugę nieprzyiacielską w Europie lądowey zciśnić chcącym, ażeby wyspa Zelandya i Sund ciaśnina silniey na przyszłość osadzone i strzeżone były. Angielskie woyska surową karność zachowały; Duńczycy codziennie do obozu musieli dostarczać 8 t. funtów mięsa wołowego, procz baranów, cieląt, ptastwa, za wszystko groszem gotowym płacono; raz tylko zdarzył się przypadek, że Officyer od flotty Amirała Gambier na ląd wysiadłszy za złe obeyście się był aresztowany.

Dotąd niema pewności, Cronenburg i Helsingoer dobyte były lub nie od Anglików, albo tylko opasane z daleka lekkim żołnierzem, gdyż Lord Catchart całą potęgę do głównego dzieła pod Coppenhagą trzymał. To pewna, że na lądzie mieli możdzerzów i armat ciężkich 75 tylko. Głównym celem wyprawy wielkiey było zabranie flotty; zabrano całą; czyli za tem póydzie panowanie Anglików w Sundzie, zostawmy czasowi. Nad Elbą zgromadza się 20 t. Hollendrów; woyska Hiszpańskie, iak słychać przed nadchodzącą zimą przeyść powinny do Francyi, i zaiąć opuszczone dawno pod Boulogne obozy.

LONDYN d. 7 Września. Z Dublinu trwożące wieści nas dochodzą; garnizon tey stolicy czuwa nieustannie pod bronią; przyczynę do ostrożności dało świadectwo unterofficyera straż trzymaiącego w bramie prowadzącey do Hrabstw Wicklow i Wexford, który przed rządem oświadczył, że dnia iednego liczył więcey tysiąca nieznaiomych osob i podeyrzanych, przez ową bramę idących, dotąd iednak nie słychać o żadnym przypadku znacznym, wyiowszy mnieysze po wsiach rozruchy.

Nie potwierdził się odgłos o 9 okrętach naszych z Indyi wschodniey powracaiących, które przez eskadrę z Rochefort wysłaną zabrane być miały; ta podziśdzień w porcie wyspy Aix stoi spokoynie przez Admirała Strachan zamknięta; po wyprawach pomyślnych Mississy i Lallemant żadney nie przedsięwzięto, nawet korsarze Francuzcy w małey liczbie nad zwyczay dawny pokazuią się na morzach, tylko w Indyi zachodniey szkodę czynić nie przestali handlowi Angielskiemu. Kłótnia w porcie Canton wszczęta z Chińczykami końca nie bierze, gdyż z naszey strony nie wydano wiadomego zabóycę, przeto handel zatamowany; a kompania wschodnia musi okręta wszystkie z połową tylko ładunku zwyczaynego odsyłać do Europy. Okręt iey Ganges bardzo bogaty zatonoł blizko Przygórka dobrey nadziei, lud wyratowano.

Z Amerykanami nic nie ukończono; poseł RPtey u dworu naszego Monroe odebrał zalecenie od Prezydenta Jefferson oświadczyć, że ten statecznie domagac się będzie sprawiedliwości za gwałt dokonany na fregacie Chesapeack, gwałtowne zabieranie poddanych RPtey do służby Angielskiey, i tamowa-

nie handlu wolnego, chociażby o to woiować przyszło, a ieżeli Ministrowie nasi odmówią prędkiego zadość uczynienia, Monroe ma rychley powracać do oyczyzny. Ponieważ Amerykanie milicyą zwołali, flottylle swoie uzbraiaą, zamkneli porty, przygotowania woienne czynią z pośpiechem, i iuż mówić zaczeli o naiechaniu Canady, i drugich dzierżaw Angielskich w Ameryce północney, rząd nasz przez ostrożność wysłał do Quebec G. Craigh z 3 regimentami piechoty.

Według ostatnich rapportów od Gl. Fraser przysłanych z Egiptu, Angielska załoga w Alexandryi po odebranych posiłkach z Sycylii nie wynosi nad głów 5500; opasali miasto Turcy w liczbie 20 t. oblężenia porządnego przedsięwziąć nie mogą bez liczney artylleryi; naszemu żołnierzowi obrona twierdz warownych będzie tém łatwieysza, im większą ma pewność odbierania posiłków z eskadry.

Kassa ogniowa Londyńska w roku przeszłym assekurowała domów Angielskich i Szkockich za 200 millionów FS, Irlandzkich za 70 millionów; Amerykański handel coraz większy bierze wzrost w państwie Chińskiém, obywatele tego kraiu bardzo ulubili Republikantów, i przenoszą ich nad innych Europeyczyków.

Ministeryalne pisma z pochwałą wspomniały co Lord Castlereagh przed zamknięciem obrad Parlamentowych powiedział. Nieszczęścia na ląd Europeyski zlane dziełem są poprzedników naszych w Administracyi. Nagle zapaliła się woyna między Francyą i Prussami; iednak mogli ią wcześnie przewidzieć; pocóż było wchodzić w negocyacye Paryzkie obłudne ze strony nieprzyiacioł, których końca pomyślnego spodziewać się nie mogli. Fryderyk 3 pozorną w ten-czas miał woynę z Anglikami o Hannower, z Francuzami prawdziwszą walkę zaczynał; nie należało więc pierwszym zaypiać. Nie tylko nie czyniono u nas gotowości żadney do wypraw zamorskich i posiłkowania zprzymierzeńców; przeciwnie pod pozorem nikczemney oszczędności rozbroiono statki przewozowe; skutek złego urządzenia uczuliśmy następcy.

Ledwie u steru stanowszy odezwę odbieramy o dostarczenie w posiłku regimentów konnych, po bitwie w Eylau stoczoney; dać nie mogliśmy żadnego, nie maiąc gotowych okrętów, których oporządzenie dla iazdy wiele czasu potrzebuie. Cóż ta oszczędność przyniosła nam w zysku? 4 tysiące FS nie więcey. Gdyby poprzednicy nasi nie nradzili taiemnie ląd własnym siłom zostawić, nie popełniłiby zapewne tak grubey omyłki; następcę ich nie zachowalibyśmy wymuszoney bezczynności. Ztąd poszło spoźnione posiłkowanie Króla Szwedzkiego w Stralsundzie, ztąd bezpieczeństwo Francuzów, którzy chociaż widzieli kilkadziesiąt tysięcy żołnierza naszego w Dunes blizko swoich brzegów nie lękali się naiazdu, i śmiało całą potęgę pędzili ku Wiśle. Przeszłey administracyi iest grzechem że na lądzie woyna skończyła się tak nagle, że sposobność zaczęcia nowey i oddalenia klęsk Anglikom groźnych zgubiliśmy na czas długi.

Wyznać iednak muszę, że oddaleni Ministrowie krótko przed zgonem obudzili się z letargu, usłyszeli głos Anglików zagniewanych, zapomnieli, podłey oszczędności, dopomagać chcieli zprzymierzonym; lecz opieszałość ich była tak wielka i niepoięta, że nawet ręce związali następcom, którzy wtenczas dopiero mogli dawać żądany posiłek, gdy czas upłynoł. Powiedzą podobno, iż o lądzie nie myślili bynaymniey; pocóż zgromadzać flotty i żołnierza? nie tak czynił Pitt mąż nieśmiertelny; miał zawsze 10 tysięcy ludu siadać na statki gotowego i eskadrę; Hollandya, Turcya, Hiszpania, Francya, Dania zawsze lękać się musiały, zprzymierzeńce pewni byli prędkiey pomocy. Ten przykład naśladować należało; wspomnienie dzieł Pitta naylepszą iest krytyką następców iego.

Odpowiedział imieniem obwinionych Kollegów Windham. Niech Ministrowie oskarżą uroczyście poprzedników swoich, ci odpowiedzą sądownie na pytanie, powinna była lub nie Brytannia W. dawać żądane posiłki. Teraz ich imieniem oświadczam, że przewidzieli koniec woyny, przeto nie chcieli oddalać z kraiu woysk i flotty, których sami wkrótce potrzebować mogli na własną obronę. Gdyby iednak z obcemi Mocarstwami były iuż napisane o subsidia traktaty, zapłaciłaby wszystko bez wątpienia Brytannia; lecz takich traktatów ieszcze nie było Rozumieią Ministrowie że posyłaiąc na ląd 30 t. Anglików można było szalę przeważyć. Rozumieliśmy ich poprzednicy; że taka liczba zniszczyć zamiarów Napoleonowych nie mogła. Upadek wielu Mocarstw Europy lądowey dziełem być nie może naszey administracyi, która ledwie trwała 14 miesięcy; źródłem klęsk wszystkich być musi dawnieysza administracya, która trwała lat więcey 20. Wolno uwielbiać militarne czynności i zamiary Pitta; szafunkowi rozrzutnemu skarbów Angielskich na subsidia byliśmy zawsze przeciwni, gdyż te od czasu dawnego wciągaiąc do woyny Europę, zamiast ulgi i ratunku klęskę i upadek przyniosły.

Skarżył się Lord Castlereagh; żeśmy rozbroili przewozowe statki; rzetelnie oświadczam, że nie spodziewaiąc się być tak nagle oddalonemi z rad Królewskich nie chcieliśmy gotować wyprawy, któręsmy za niepotrzebną poczytali. Niech nowi Ministrowie posyłaią na ląd woyska liczne, niech zgromadzaią okręta tysiączne do tego, gdy tak się im podoba; poprzednicy chcieliśmy iedynie mieć w kraiu przyzwoitą ich liczbę dla bezpieczeństwa własnego, i przedsięwzięcia innych wypraw, któreśmy za pożyteczne dla narodu rozumieli. Przydać ieszcze winienem, iż ustępuiąc z Ministeryum zostawiliśmy woysko lądowe 20 tysiącami, morskie 10 pomnożone nad liczbę, iakąśmy znaleźli do rządu przystępuiąc. Pragnę i życzę, ażeby administracya dzisieysza z podobnego sił narodowych powiększenia pochlubić się mogła.

Oppozycyine pisma woynę teraz przeciw Duńczykom zaczętą nazwały niesprawiedliwą i odrodną, pytaiąc się Ministrów, czyli nie wiedzą że następca tronu Duńskiego siestrzanem iest naszego Monarchy, synem nieszczęśliwey Królowey Mathildy. Ministeryalne zaś przeciwnie oświadczaią, że po zakończoney pomyślnie do Sundu wyprawie rząd narodowi iaśnie pokaże konieczną potrzebę i wielkiey pożytki.

Lisbońskie listy znać daią, że tam zawinela niedawno iedna z eskadr Angielskich; która nie wiemy, zgadywamy iednak, że nasi Ministrowie zechcą bronić Portugalczyków. Gdy zaś dwór Lis-

boński i cały narod zdaie się okiem oboiętném poglądać na woyska Francuzkie pod Bayonne zgromadzone, które nieprzyiaciel głośno przeznacza na osadzenie portów Portugalskich, wnoszą u nas politycy, że G. Junot nie póydzie do Lisbony, lecz do Irlandyi alboteż do Brezylii popłynie, co tém łatwiey uczynić może, im mniey od Anglików są strzeżone porty Francyi południowey i Hiszpanii północney. Inni rozumieią, że Portugalczyków zprzymierzonych iak nayrychley przestrzedz o niebezpieczeństwie, do odporu przygotować, żołnierzem, ammunicyą, okrętami, pieniędzmi wesprzeć powinniśmy, gdyż nieprzyiaciel prawdziwe zamiary swoie rzadko zwykł taić, owszem rozgłaszaiąc one zawczasu, ułatwiał przez to ich wykonanie.

Jeszcze kupcy Angielscy nie zrachowali, iak wiele tracą przez zaięcie ich własności w państwie Duńskiém, i utraconą zręczność przesyłania towarów do Niemiec przez Husum i Tonningen, gdy usiłsze i o nowey klęsce. Wbrew zakazom Francuzkim ciągle mieliśmy niezmierne magazyny w Liwornie, zkąd wszystko rozwożono po Włoskich prowincyach. Napoleon umyślił koniec położyć handlowi zyskownemu dla nas. Przed końcem sierpnia wkroczył do pomienionego miasta G. Dumoulin na czele 6 tysięcy żołnierza, z nim przybyli kommissarze niemieszkaiąc zatrzymać kazali w porcie wszystkie okręta, i przeyrzeć ieśliby tam nie było towarów i produktów Angielskich.

Wkrótce potém dano zalecenie do wszystkich kupców i mieszczan, iak naywierniey pokazać wszelką własność narodu naszego; kto ukryie, musi trzykroć wartość każdey rzeczy zapłacić i rzecz ową wydać nieprzyiacielowi. To samo uczynili w całey Etruryi Generałowie Miollis i Charpentier. Wszystkie brzegi tego kraiu żołnierzem Francuzkim osadzono. Strata przez to nasza wyrachować się nie może. Wtargnienie do Liworny było nagłe i niespodziane handel Angielski tam kwitnoł pod zasłoną flagi Mocarstw oboiętnych.

BERLIN d. 20 Września. Z Altony wiadomość przyszła że Król Duński z Kolding przeniosł się do Rendsburga, gdzie usłyszawszy o poddaniu Coppenhagi Anglikom, do Kiel wyiedzie na mieszkanie. W drugiey stronie Marszałek Brune część woyska Francuzkiego na wyspę Rugen przeprowadził d. 9 według brzmienia kapitulacyi; stolica oney Bergen ma być od Szwedów wypróżniona d. 14.

Obywatele prowincyi Niemieckich wyglądaią niecierpliwie nowych ustaw, które dla związku Reńskiego maią być ogłoszone; między wielo innemi dwie są naygodnieysze uwagi, pierwsza stanowi trybunał do sądzenia spraw między Xiążętami a poddaństwem, druga przepisuie, ażeby odtąd handel był wolny zupełnie w całym kraiu, bez określenia żadnego, mianowicie zaś nie godzi się nikomu zabraniać wprowadzania towarów i produktów, iakie wychodzą z prowincyi do związku należących.

WIEDEN d. 23 Września. Wyszedł Cesarski edykt stanowiący, iakim sposobem odtąd ma być rządzony kray Saltzburgski i Berchtolsgaden traktatem Presburgskim domowi Austryackiemu postąpione; wszystko tam iść będzie porządkiem zwyczaynym, iak w drugich prowincyach Monarchii; policya, podatki, sprawiedliwość od d. 1 stycznia r. 1808, z małemi odmianami.

Cesarz bawi w Gratz stolicy Stiryiskiey: słychać że zapowiedziane festyny zaślubienia Cesarza i iednego z Arcy Xiążąt są odłożone do listopada. Powieści o zmnieyszeniu regularnych woysk Austryackich do 100 t. przestano wierzyć. Seym Węgierski iest nieczynny, przynaymniey pisma nasze od czasu dawnego żadney wzmianki o nim nie czynią.

W Constantinopolu wyszło na widok pismo dość obszerne, w którém Mufti, Kadileskier Romelii, Cadi stolicy, i kilku znacznieyszych Uhlemów, wyrażaią naprzód w iakim stanie byli Ottomanie przed ostatnią rewolucyą, ucisk ludu nowemi podatkami, wprowadzenie woysk i zwyczaiów Europeyskich, podeptanie praw dawnych i świętych; daley opowiadaią powstanie Janczarów, i narodu przeciw rządowi; przystępuią do wiadomey odmiany, naostatek ogłaszaią, że ktokolwiek i iakim bądź sposobem do dzieła wpływał, nie ma nic obawiać się i do żadney odpowiedzi pociągany być nigdy nie może, słowem dana iest wszystkim amnestya powszechna. Do tego pisma przyłączone iest drugie, w którém wyraził Sułtan Mustafa że dzieło Muftego i Uhlemów chwali, pieczęcią swoią ztwierdza, i uroczyście dotrzymać przyrzeka.

Król Bawarski nie dawno w Munchen ufundował Akademią scyencyi, i hoynie wyposażył; wchodzący do niey powinni być wolni od wszelkich obowiązków i urzędów, ażeby tém łatwiey czas cały poświęcić mogli naukom i rozkrzewieniu oświecenia. Woyska Bawarskie i Wurtembergskie dotąd w Szląsku, stoiące przeyść maią do Brandeburgii. Jest pogłoska że Król Pruski wkrótce ma przybyć do Wrocławia.

Jeśli wiarę dać mamy listom Paryzkim, wielkie odmiany są spodziewane we Francyi, które rząd nowy tego kraiu zbliżą do zgaszonego w rewolucyi. Trybunat upada; Senat zostanie pomnożony, alboteż wcielony będzie do zgromadzenia prawodawczego; to dzielić się ma na dwie izby; w wyższey zasiądą Xiążęta, Hrabiowie, Margrabiowie, Baronowie, w niższey deputowani z prowincyi; proiekta do praw podawane od Konsyliarzów stanu roztrząsać będą sposobem Angielskim; ta przyięte potwierdzi lub odrzuci panuiący. Granice władzy Ministrów i Konsyliarzów Koronnych ściśle będą wyznaczone. Państwo ma być podzielone na 25 wielkorządztw, z których każde mieć powinno Intendenta do rządu cywilnego, Parlament do sądownictwa, i Gubernatora woyskowego. Intendenci korresponduią z Ministrami; każdy departament ma Prefekta, powiaty i parafie urzędników Prevots i Baillifs nazwanych, do których należy wybieranie podatków, sądzenie spraw mnieyszych.

W Auszpurgu było Collegium XX. Jezuitów od r. 1540 ciągle podzisdzień kwitnące; teraz rząd Bawarski zamknąć postanowił; znaydowało się w niém osob 24 naukom i posłudze duchowney poświęconych; wszyscy podobno udadzą się do państwa Rossyiskiego otrzymawszy w oyczyznie pensye. Rektor Zeilinger znaiomy z dzieł wydanych o prawie Kanoniczném, niedawno powrócił z Rzymu, gdzie był wzywany.